

Nr 37.

Av herr **Hage m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 79 angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. har bl. a. föreslagits uppskov med tillsättande av de av 1939 års lagtima riksdag beviljade nya provinsialläkaretjänsterna, femton till antalet, vilka skulle enligt nämnda riksdagsbeslut tillkomma fr. o. m. $\frac{1}{1}$ 1940. Dessutom meddelas i propositionen, att en av 1938 års riksdag beviljad ny provinsialläkaretjänst fortfarande är obesatt, varför ifrågasättes, att ytterligare uppskov med tillsättande av denna befattning även skulle komma till stånd. Härigenom skulle för innevarande budgetår vinnas en besparing av 75,000 kronor.

Här ovan nämnda besparingsförslag har framförts — liksom de övriga förslagen till inskränkningar i budgetutgifterna för innevarande budget — i en av generaldirektör E. R. Stridsberg uppgjord promemoria. Finansministern har ansett sig med hänsyn till nuvarande allvarliga läge böra tillstyrka förslaget. Dock synes statsrådet ha hyst en viss tveksamhet med avseende på lämpligheten av denna besparingsåtgärd — en tveksamhet som icke kommit fram, då det gällt ett flertal andra besparingsåtgärder av olika slag. Statsrådet har nämligen i propositionen deklarerat, att »en sådan åtgärd är ägnad att väcka vissa betänkligheter ur hälso- och sjukvårdens synpunkt».

Undertecknade anse sig ha anledning ytterligare understryka sistnämnda synpunkt. Då 1939 års lagtima riksdag fattade beslut i denna fråga, varigenom riksdagen gick in för att fr. o. m. den 1 januari 1940 utöka antalet ordinarie provinsialläkare med femton, skedde detta på yrkande av ett enhälligt statsutskott och utan att förslaget framkallade någon debatt i någon av kamrarna. Den allmänna uppfattningen, som fanns i riksdagen därom, att landsbygdens läkareorganisation borde utbyggas och detta utan allt för stort dröjsmål, tog sig för övrigt vid detta tillfälle det uttrycket, att utskottet och riksdagen enhälligt gick in för en *längre* gående utbyggnad än vad regeringen hade föreslagit. Utskottet och riksdagen utökade nämligen antalet av de provinsialläkarebefattningar — som av Kungl. Maj:t föreslagits att tillsättas fr. o. m. $\frac{1}{1}$ 1940 — från 10 till 15 stycken, under framhållande av att »enär de extra provinsialläkaredistriktet samt köpingar och municipalsamhällen och mindre städer, av vilka åtskilliga nu ha egna läkare, skola ingå i de ordinarie provinsialläkaredistriktet, kommer den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av antalet ordinarie provinsialläkaretjänster att i realiteten betyda ett mycket ringa tillskott av läkarekrafter ute i orterna».

Utskottet föreslog med hänsyn härtill — och som svar på en väckt motion, vari påyrkades anslag för 20 nya platser — en utökning på sätt ovan nämnts och markerade i övrigt sin uppfattning i denna fråga genom att säga, att »en snabbare utbyggnadstakt än vad Kungl. Maj:t tänkt sig är både önskvärd och möjlig».

Undertecknade erkänna visserligen, att under tider som de nuvarande med deras belastning av budgeten, främst för försvarsändamål, riksdagen kan se sig nödsakad att gå med på en hel del nedprutningar även då det gäller mycket väl motiverade och betydelsefulla anslag t. o. m. då det är fråga om hälso- och sjukvården. Men trots detta våga vi framhålla, att det — då det här gäller ordnandet av läkarevården för den stora svenska landsbygden med dess i många fall geografiskt mycket vidsträckta läkaredistrikt — skulle vara synnerligen önskligt om denna socialt betydelsefulla omläggning kunde få ske utan orimliga fördröjanden och efter i huvudsak den tidsplan, vilken — efter många års utredningar samt efter noggranna och sakkunniga överväganden — utstakats.

På denna punkt innebär emellertid det i besparingspropositionen framförda förslaget efter allt att döma en förlängning av den redan förut långt tilltagna övergångstid, under vilken man tänkt sig det planerade utvidgandet av tjänsteläkareorganisationen på landsbygden — vilket utbyggande skulle ske så småningom genom att ett visst antal nya ordinarie platser för varje år uppfördes i budgeten. Denna plan, utarbetad av medicinalstyrelsen, går ut på att samtidigt som extra provinsialläkaredistriktet skulle försvinna — ökning skulle ske av de ordinarie provinsialläkaredistriktet med ungefärligen 185 à 192 distrikt i förhållande till distriktens antal den 1 januari 1938.

Nu måste emellertid — så vitt man kan finna — besparingspropositionen innebära, att en tidsförskjutning i denna plan skulle ske. De mer eller mindre otillfredsställande förhållandena inom detta område, med bristande tillgång av kvalificerade läkarekrafter, skulle alltså komma att bestå ännu en tid längre framåt än vad man trott och hoppats på inom de befolkningslager och de delar av landet där man med tillfredsställelse mottagit den förut omtalade, framlagda planen om en småningom skeende sanering inom detta område.

Det är vår mening att, med utgångspunkt från vad här anförts — samt även med beaktande av att ett krig ute i Europa ofta drager med sig risker för epidemier och andra sjukdomar av olika slag även i neutrala länder — söka förmå riksdagen att på denna punkt åstadkomma någon justering av Kungl. Maj:ts förslag till besparingsåtgärder. Vårt yrkande skulle på denna punkt gå ut på, att riksdagen — med allt erkännande av behövligheten av besparingar i innevarande års budget — dock skulle uttala sig för ett fullföljande, *utan beskrningar*, av lagtima riksdagens beslut på denna punkt. Ett bifall till detta vårt yrkande skulle medföra, att de föreslagna besparingarna minskades med 75,000 kronor — visserligen ett ej obetydligt belopp men dock ej av *den* storleksgrad, att större betänkligheter ur budgetsynpunkt

kunna resas mot en så pass ringa justering av regeringsförslaget. Här kan för övrigt som motiv för nämnda justering även åberopas den princip för regeringsförslaget besparingsregler som finansministern å sid. 3 i propositionen säger sig ha följt, då han anför: »Det förutsättes nämligen, att någon övervältring av kostnader från staten på kommunerna ej bör äga rum.»

Detta sistnämnda skulle emellertid komma att ske och beröra både landsting och kommuner genom ett bifall till Kungl. Maj:ts besparingsförslag på denna punkt och genom ett därav följande förlängande av övergångstiden för genomförandet av den provinsialläkareorganisation, som här förut omnämnts. För landstingen och kommunerna skulle exempelvis uppehållandet av de extra provinsialläkaredistriktet innebära fortsatta utgifter, som där emot enligt det omnämnda organisationsförslaget skulle avlyftas från dem. Och här gäller det utgifter, som även ur skatteutjämningsynpunkt helst böra falla på staten, i synnerhet som — även efter en sådan utgiftsomflyttning — befolkningen i de stora glesbebyggda länen med de stora avstånden likväl får bära en betydande ekonomisk börda för läkarebesök, skjutsar för sådana besök m. m.

Under hänvisning till vad här ovan anförts hemställes alltså,

att riksdagen i sitt yttrande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 79 angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 måtte giva uttryck åt den uppfattningen att Kungl. Maj:t icke måtte vidtaga en besparingsåtgärd — bestående i uppskov med tillsättande av provinsialläkarebefattningar — i propositionen omnämnd å sid. 11, Bilagan 3, Femte huvudtiteln under rubriken: *12. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar., eller* — om riksdagen icke anser sig kunna bifalla vårt här framförda yrkande — att riksdagen åtminstone måtte uttala sig för att de 10 provinsialläkarebefattningar, som föreslogos i Kungl. Maj:ts proposition till 1939 års lagtima riksdag, måtte få tillsättas.

Stockholm den 21 november 1939.

<i>Ernst Hage.</i>	<i>Elof Lindberg.</i>	<i>Ivar Österström.</i>
<i>Karl Mäler.</i>	<i>K. G. Viklund.</i>	<i>Nils A. Larsson.</i>
<i>Otto Silfwerbrand.</i>	<i>Verner Karlsson.</i>	<i>Uddo R. Jacobson.</i>
<i>N. E. Nilsson.</i>	<i>E. Oskar Åkerström.</i>	<i>Evald Ericsson</i> i Sörsjön.
<i>Nils Olsson</i> i Rödningsberg.	<i>Johan Johansson,</i> Tväråselet.	<i>Andreas Nilsson,</i> Norrlångträsk.